

TERMÉKLEÍRÁS

az

„Újfehértói meggy”

**oltalom alatt álló földrajzi jelzés (OFJ)
bejegyzése iránti kérelemhez**

Készült:

Újfehértó, 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. A TERMÉK ELNEVEZÉSE.....	3
2. A TERMÉK LEÍRÁSA.....	3
3. A FÖLDRAJZI TERÜLET MEGHATÁROZÁSA	5
4. A FÖLDRAJZI TERÜLETRŐL VALÓ SZÁRMAZÁS IGAZOLÁSA	6
5. A TERMÉK ELŐÁLLÍTÁSI MÓDJA	6
6. A TERMÉK ÉS A FÖLDRAJZI KÖRNYEZET KAPCSOLATA.....	21
7. ELLENŐRZŐ HATÓSÁGOK, SZERVEK.....	24
8. EGYEDI CÍMKÉZÉSI ELŐÍRÁSOK	24
9. ELLENŐRZÉSI RENDSZER.....	25
10. MELLÉKLETEK	25
11. IRODALOMJEGYZÉK.....	25

1. A TERMÉK ELNEVEZÉSE

„Újfehértói meggy”

2. A TERMÉK LEÍRÁSA

Az „Újfehértói meggy”, oltalom alatt álló földrajzi jelzés használatára a *Prunus cerasus* L. faj Újfehértói Kutató Állomásán szelektált következő fajtáinak friss fogyasztásra, illetve feldolgozásra szánt gyümölcsei jogosultak: Újfehértói fürtös, Kántorjánosi 3, Debreceni bőtermő, Éva, Petri.

Az „Újfehértói meggy” OFJ termék az alábbi minőségi jellemzőkkel rendelkezik: Az „Újfehértói meggy” OFJ termék az alábbi minőségi jellemzőkkel rendelkezik:

- héj: mindig fényes, a sötétpirostól a bordópirosig változó;
- gyümölcshús: kemény, közepesen festőlevű, a *Debreceni bőtermő* kivételével;
- íz: harmonikusan édes-savas, a *Kántorjánosi 3* és az *Éva* kissé savasabb;
- cukortartalom: legalább 14 Brix-fok
- cukor/sav arány: 8-20;
- összes savtartalom: 0,6-1,5 % között;
- legkisebb gyümölcsméret: 19 mm.

A friss fogyasztásra szánt gyümölcs szüretelése 80-90 %-os érettségi állapotban történik. A feldolgozásra szánt gyümölcs szüretelése teljes érettségben (a korona belsejében lévő összes gyümölcs szárazon válik a gyümölcskocsánytól) történik.

A gyümölcs friss fogyasztásra való értékesítéskor a következő jellemzőkkel is rendelkezik: ép, sérülésmentes; száraz; tiszta, látható idegen anyagtól mentes; egészséges, rothadástól, növényvédő szerektől és kártevőktől mentes. Feldolgozásra való értékesítéskor a gyümölcsszár megléte nem követelmény.

ÚJFEHÉRTÓI FÜRTÖS

alak:	felülről kissé nyomott gömb
méret:	középnagy vagy nagy, 19-23 mm
gyümölcshéj színe:	fénylő bordópiros
hússzín, állomány:	vérpiros, kemény, mérsékelten festőlevű
íz, savtartalom:	harmonikusan édes-savas
érés idő:	július eleje, érése elhúzódó

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

DEBRECENI BŐTERMŐ

alak:	gömbölyded, felülről és oldalról kissé nyomott
méret:	középnagy vagy nagy, 19-24 mm.
gyümölcshéj színe:	fénylő, sötétpiros
hússzín, állomány:	piros, kissé puha, leve világosabb
íz, savtartalom:	savas-édes
érés idő:	június vége, az Újfehértói fürtös előtt 4-5 nappal

KÁNTORJÁNOSI 3

alak:	kissé nyomott gömb
méret:	középnagy vagy nagy, 20-24 mm
gyümölcshéj színe:	bordópiros
hússzín, állomány:	piros, kemény, közepesen festőlevű
íz, savtartalom:	erős meggyízű, magasabb savtartalom
érés idő:	az Újfehértói fürtös előtt 2-3 nappal

PETRI

alak:	kissé lapított gömb
méret:	középnagy vagy nagy, 19-23 mm.
gyümölcshéj színe:	bordópiros,
hússzín, állomány:	piros, kemény, közepesen festőlevű
íz, savtartalom:	harmonikusan savas- édes
érés idő:	július eleje, az Újfehértói fürtös és az Éva után 3-4 nappal

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

ÉVA

alak:	gömbölyded, felülről kissé nyomott
méret:	középnagy, 19-24 mm
héjszín:	sötétpiros, fényes
hússzín, állomány:	piros, kemény, mérsékelten festőlevű
íz, savtartalom:	kissé savas, cukortartalma alacsonyabb
érés idő:	július eleje

A friss fogyasztás alatt az azonnali étkezésre és befőzésre, fagyasztásra, szárításra alkalmas termékhányadot értjük.

A pálinkafőzésre, illetve légyártásra alkalmas termék esetében az érettségi fok 100 % legyen. Ebben az esetben a termék adott évjáratra jellemző szárazanyagtartalma tovább nem emelkedik (megállapítható naponkénti refraktométeres méréssel), savtartalma többszöri mérés alapján állandó marad, hússzíne mély telítettségű vörös lesz. A gyümölcsön lehetnek apró sérülések, de idegen anyagtól, más szennyeződéstől gyakorlatilag mentes legyen. Teljesen érett állapotban a gyümölcskocsány a gyümölcstől szárazon válik, így géppel rázható.

A friss fogyasztásra és feldolgozásra, illetve pálinkafőzésre szánt „Újfehértói meggy” az adott földrajzi területen belül meghatározott termőtájról származhat, egyöntetű minőségű és azonos eredetű, a fajtára jellemző gyümölcsnagyságú és színű lehet.

A friss fogyasztásra és feldolgozásra szánt meggy legyen kellően kifejlett, megfelelően érett, idegen anyagtól, kártevőktől gyakorlatilag mentes.

A pálinkafőzésre szánt „Újfehértói meggy” legyen 100 %-os érettségi állapotú, idegen anyagtól (levél, ágdarab), más szennyeződéstől gyakorlatilag mentes.

3. A FÖLDRAJZI TERÜLET MEGHATÁROZÁSA

A földrajzi árujelzőt kizárólag Szabolcs-Szatmár-Bereg megye alább felsorolt településeinek közigazgatási területéről származó, ott termesztett meggyre lehet alkalmazni:

Érpatak, Geszteréd, Kálmánháza, Nagykálló, Nyíregyháza-Bálintbokor, Nyíregyháza-Butyka, Nyíregyháza-Császárszállás, Nyíregyháza-Lászlótanya, Nyíregyháza-Újsortanya, Újfehértó.

4. A FÖLDRAJZI TERÜLETRŐL VALÓ SZÁRMAZÁS IGAZOLÁSA

Az adott termőhely azonosítása érdekében az átvevő listát készít a kijelölt termőhelyen termelőkről, melyet aktuálisan karbantart. Velük a vegetációs időszak elején szerződést köt. A behozott mennyiség jelentősen nem haladhatja meg a helyszíni ellenőrzéskor prognosztizált ill. a gazdálkodási naplóban feltüntetett termés mennyiséget. Friss fogyasztás esetén a behozott áru göngyölegén rögzítik a szállító nevét, a gyümölcs származási helyét és parcella azonosítóját, a termék megnevezését fajta meghatározással. Valamint a gyümölcs szedésének időpontját, minőségi osztályba történő besorolását és a nettó súlyát. Egyéb felhasználás esetén elegendő a gyümölcs jelen termékleírás 4.1. pontjában meghatározottak szerinti igazolása.

4.1. A termőhely, a termelő és a fajta igazolása

A származás igazolása átvételi jeggyel és őstermelői igazolvány bemutatásával történik. Az őstermelői igazolványon fel van tüntetve a termelő neve, címe és az adott helyhez kötődő termelési engedély illetve, hogy milyen gyümölcsöt termel. Az átvételi jegyen fel kell tüntetni a gyümölcs termesztésének pontos helyét helyrajzi számmal. Azonosíthatatlan vagy kétes eredetű gyümölcsöt nem szabad átvenni. Megfelelően dokumentálni kell a termék útját a gyümölcs átvételétől a gyártáson keresztül a végtermékig. Minden termelőtől igazoláslapot és permetezési naplót kérünk.

4.2. Nyomon követésre vonatkozó kritériumok

A beérkező gyümölcsök nyomon követésére nagy hangsúlyt fektetünk. Esetleges nem megfelelés, termék visszahívás esetén a termék útja egyértelműen visszakövethető kell, hogy legyen. A bizonylati album tartalmazza a gyümölcsátvételi és minőségellenőrzési naplót, amely a nyomon követés alapjául szolgál. Rögzítve van benne, hogy mely szállítótól származik az adott gyümölcs, a gyümölcs fajtája, a bizonylatszám, a mennyiség kg- ban meghatározva, a dátum, a tartály, ref %, pH, megjegyzés, valamint a beérkező gyümölcs minősége, illetve a gyümölcsöt átvevő személy aláírása. A gyümölcsök beérkezése mennyiségi és minőségi átvétellel történik.

5. A TERMÉK ELŐÁLLÍTÁSI MÓDJA

5.1. Termesztési (és gondozási) feltételek, követelmények

Ökológiai igény

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

A meggy számára a mély termőrétegű, jó víz- és levegőgazdálkodású, humuszban és tápanyagokban gazdag, középkött talajok a legkedvezőbbek. Sajmeggy alanyon a semleges közeli, gyengén savanyú talaj pH-t (5,5-7) kedveli. Ha a talaj pH 7 felett van, mésztűrőbb alanyt kell választani.

A földrajzi terület adottságai, a tengerszint feletti magasság megfelelnek a meggytermesztésre. Leginkább a sík, maximum 4%-os lejtésű területek jöhetnek szóba, mint termőhelyek. Telepítéskor kerülni kell a meredek, erős mélyedésekkel és kiemelkedésekkel tarkított (fagyugos, pangó vizes) területeket.

Az ültetvény helyének kijelölésekor az uralkodó szélirányt, a szélerősséget és a légmozgási tényezőket (nyitott, zárt, védett fekvésű területek) is figyelembe kell venni. Az ültetvény mikroklímája ugyanis a gyümölcs ízét, az érési és színeződési folyamatokat is jelentősen befolyásolja.

Telepítés

Az ültetéshez csak kellő mértékben fejlett, egészséges, dús gyökérrzel rendelkező oltványokat szabad használni, amelyek származási igazolvánnyal rendelkeznek illetve minimum C.A.C: követelményeknek felelnek meg. Az ültetvényeket általában gépi rázásra tervezik, ezért a használatos alany a sajmeggy.

Az ültetés történhet ősszel és tavasszal.

Őszi ültetés:

Az ültetés időpontja a lombhullástól a fagyok beálltáig tarthat. Mikor a gyökérrzónában a talaj hőmérséklete 8 °C alá süllyed, az ültetést célszerű tavaszra halasztani, az oltványokat vermelőben átteleltetni. A gyökérrképződéshez 6-8 °C hőmérséklet szükséges. A fának célszerű kb. 60 x 60 x 50 cm-es gödröt ásni. Ha a gödör aljára szerves trágyát teszünk, azt le kell fedni 10 - 20 cm-es talajréteggel, hogy a fa gyökere ne érintkezzen a trágyával. A fa gyökereit visszavágjuk (2-3 cm-es rész), majd beiszapoljuk és úgy ültetjük el, hogy a gyökérrnyak a talajszint felett legyen. Enyhén betapossuk, majd 10-20 l vizet öntünk rá, hogy a gyökerekhez bemossa a talajt. A víz elszivárgása után a fa törzsét ellátjuk vadvédő hálóval, majd felkupacoljuk.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Tavaszi ültetés:

A fagyok elmúltától rügyattanásig lehet ültetni. A gödrök kiásása és az ültetés módja megegyezik az őszi ültetésnél leírtakkal. Az ültetés előtt az oltványokat célszerű egy napig vízbe áztatni, hogy a tél folyamán elvesztett nedvességet bepótolja. Tavasszal a gyökerek végein a metszéslapot megújítjuk, nem vágunk le belőle akkora részt, mint ősszel. Ültetés után az öntözést egy párszor megismételjük. Tavaszi ültetésnél az ültetést virágzásig lehet folytatni, de az oltványokat ültetésig hűtőházban kell tartani.

Mindkét időpont megfelelő lehet, ha betartjuk a talaj-előkészítés, oltványkezelés, valamint a telepítés szabályait. Ősszel addig ültethetünk biztonságosan, amíg a talaj hőmérséklete nem süllyed 5 °C alá. A megfelelő hőmérsékletű talajban megindul az eltelepített oltványok gyökérnövekedése, ami biztosabb eredést eredményezhet. Az őszi telepítés mellett szól az is, hogy a nagy mennyiségű téli csapadékkal átáztatott talajban történik a fák első vegetációba indulása, míg tavaszi telepítés esetén sokszor már száraz talajba kerülnek az oltványok. Ha öntözni tudunk, akkor az időben végzett tavaszi telepítés is megfelelő biztonsággal végezhető.

Megporzás

Az Újfehértói meggy fajtái öntermékenyek, tehát kötnek gyümölcsöt a saját pollenjükkal, *de csak akkor, ha azt valamilyen külső tényező – pollenvektor - átviszi a portokokból a bibére.*

Tapasztalataink szerint a meggyültetvényekben nagyon kevés vadon élő megporzó rovar (vadméh faj) fordul elő, számos mérés igazolja, hogy a viráglátogató rovaroknak csak 0,5-1 %-át teszik ki a vadméhek. A meggyültetvények jó megporzása és egyenes, jó termés hozása érdekében tehát a mézelő méhek rendszeres felhasználására, **irányított méhmegporzás alkalmazására van szükség.** Egy hektár meggy beporzásához általában 6-8 család szükséges. Kiegészítő jelleggel azonban a speciális magporzó vadméhek elszaporítása is előnyös lehet a meggyültetvényekben.

Koronaalakítás, metszés

Az Újfehértói meggy fajtakörhöz tartozó fajták, csüngő koronát nevelnek, felkopaszodásra hajlamosak, ezért évente rendszeres metszést igényelnek.

A meggy a vesszők visszametszésére igen jól reagál, azaz a visszametszés mértékétől függően az oldalrügyekből eltérő hosszúságú és erősségű vesszők képzésére hajlamos. Ezért a termőre fordulás előtt a tél végi koronaalakító metszés során a vesszőket minden esetben mérsékelten visszametsszük a jobb elágazódás, azaz a termőfelület minél korábbi kialakítása céljából.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Termőre fordulás előtt a koronaalakító hajtásválogatást a termő fákhhoz képest korábban, május végétől június közepéig végezzük. Ennek során a központi tengelyből eredő oldalelágazásokon 1-2 cm-es csonk hagyásával eltávolítjuk a függőleges irányú, csonk nélkül pedig a lefelé irányuló, csüngő hajtásokat. A hajtásválogatást követően az oldalágak megmaradó hajtásai „halbordás” szerkezetet mutatnak (ezt a metszésmódot a termőkorú fák esetében is hasonlóképpen alkalmazzuk).

A gépi szüretelésre kialakított nyitott, azaz váza koronaformájú fák alakító metszésére elsősorban a nyugalmi időszak vége alkalmas. A szüret után csak a korona belsejébe törő hajtások ritkítására kerül sor.

A korona egyenletesen jó megvilágítása érdekében törekednünk kell a kúpos illetve kúpszerű forma fenntartására. A kúpos forma a gépi szüretelésű, nyitott koronánál is alkalmazandó az oldalágak vonatkozásában.

Termőkorú fákon a korona belsejében a vesszők és gallyak rendszeres visszametszésével tartjuk fent azok vitalitását, azaz a regeneráció lehetőségét. A korona felső valamint periferiális részein a növedékek ritkítása, azaz től történő eltávolítása javasolt.

A különböző korú termőrészek közül a 3 éves gallyazat a legnagyobb termékenységi hajlamú, azaz keresztmetszetükre vonatkoztatva ezek produkálják a legnagyobb fajlagos terméstömegeket. A metszés illetve ritkítás során segítsük az ilyen típusú termőgallyak kialakítását és a megfelelő megvilágítottságuk biztosítását.

A fák 4-5 éves kora után ún. gallyritkító metszéssel biztosítjuk a szellős, jól megvilágított koronaszerkezetet.

A termőfák nyári metszésére a szüretet követő 3 hétben kerüljön sor. Ennek során az 1-4 éves korú részeket ritkítjuk, illetve szükség szerint visszametsszük. Az idősebb illetve vastagabb koronarészek ritkítását a nyugalmi időszak végén, a rügyfakadáshoz közeli időpontban végezzük el.

Talajművelés

Az ültetvények talajművelését elsősorban az adott talajtípus határozza meg. A talajművelés során úgy kell eljárunk, hogy ne romboljuk a talaj szerkezetét, kíméljük és védjük a hasznos élőszervezeteket, ne szennyezzük a talajt és óvjuk a vízkészletet.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Ennek legfőbb elvei a következők:

- ✓ a talajművelés módját, idejét és eszközét a vízellátottság, a talaj tulajdonságai és a talaj állapota alapján kell megválasztani,
- ✓ korlátozni kell a talaj szerkezetét romboló tárcsa és talajmaró használatát,
- ✓ előnyös a füvesített sorközök használata,
- ✓ a facsik gyommentességét mechanikailag, vagy ún. „zöld” környezetvédelmi besorolású gyomirtó szerekkel lehet biztosítani.

A meggy számára a jó víz- és levegőgazdálkodású, tápanyaggal jól ellátott, középkött talajok a legalkalmasabbak. A felsorolt földrajzi területek meggytermesztésre alkalmas talaja humuszos homoktalaj, kitűnően művelhető, megfelelő víz és tápanyagellátás mellett egyöntetű minőségű terméket ad.

A talajlazítást akkor célszerű elvégezni, mikor a kikelő gyom magassága eléri a 10 - 15 cm-t. A gyökerek elhelyezkedése és levegőigénye miatt célszerűbb az ugar művelés, mint a füvesítés. Az első talajművelést fontos elvégezni a cserebogarak rajzásáig, ezzel csökkentjük a talajfelszín közeli tojáslerakó helyek számát. A mechanikai művelést a gépi rázás előtt 2 - 4 héttel célszerű befejezni, hogy a talaj megfelelően leülepedjen, így kisebb lesz a ponyvára lerázott gyümölcs szennyeződése, valamint a gyökérszakadás kockázata.

Füvesítés csak akkor indokolt, ha biztosítani tudjuk a 700-800 mm-nek megfelelő vízellátást. A füvesített területet rendszeresen kaszálni kell (kb. 20 cm-es fűmagasságnál). A gyepesített területet ősszel sekélyen lazítani szükséges a megfelelő szellőztetés érdekében.

A sorok alatti terület művelésénél fontos, hogy a sorok két oldalán 50 cm-es facsíkot kell biztosítani. A gyökerek közelsége miatt a művelési mélység csak 8-10 cm lehet. Erre a célra legalkalmasabb a vezérelt oldalazó talajmaró illetve a forgóborona.

Tápanyagellátás és- utánpótlás

A tápanyag-gazdálkodás során elsődleges cél a termés növelése illetve a hiánytünetek elkerülése.

Nitrogén. A lombozat színeződéséből és a hajtásnövekedés mértékéből következtethetünk a N-ellátottságra. A N-hiány mellett, a túlzott ellátás is felborítja a meggyfák tápanyag-ellátottsági egyensúlyát. Túlsúlya laza szövetű, kevésbé zamatos gyümölcsöt eredményez.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Foszfor. A meggy nem kifejezetten foszforigényes. Hiányára, kötött, agyagos, vályogos, nagy karbonát-tartalmú vagy alacsony pH- értékű talajokon számíthatunk.

Kálium. A meggy jelentős mennyiségű káliumot vesz fel, melynek szerepe a vízháztartásban, a betegség- és stressz tűrésben (szárazság, fagy), a szénhidrátforgalomban jelentős. Kedvezően hat a gyümölcsök ízének és zamatanyagainak kialakulására, a sav- és cukortartalomra, valamint a csonthéj képződésére.

Magnézium. Klorofill alkotóként fontos szerepet játszik a fotoszintézisben, a növényi asszimilációban, anyagcserében, enzimatikus folyamatokban. Hiányára, kis tápanyagtőkéjű, homoktextúrájú, savanyú kémhatású és agyagásványban szegény talajokon, illetve egyoldalú K-trágyázás esetén (ionantagonizmus) számíthatunk.

Kalcium. A nitrogén és a kálium mellett a meggy legnagyobb mennyiségben a kalciumot igényli. Serkenti a sejtek, szövetek hosszanti megnyúlását, differenciálódását. Szabályozza a sejtfalak átjárhatóságát, növeli a gyümölcs húskeménységét.

Kén. A meggy viszonylag kevés ként tartalmaz, konkrét tápelem-ellátottsági határértékeket hazánkban még nem állapítottak meg.

Bór. Nélkülözhetetlen a rügydifferenciálódásban, a virágszervek fejlődésében, a megtermékenyülésben. Hiányára homoktextúrájú, vagy meszes talajokon, csapadékszegény időjárási körülmények között számíthatunk.

Vas. A meggy nagy mennyiségben igényel vasat. Nem mobilizálható, így hiánya nehezen orvosolható. Vashiány karbonátos, nagy agyagtartalmú talajokon vagy levegőtlen viszonyok (időszakos vízborítás, tömörödött talajrétegek) között alakulhat ki.

Mangán. Hiánya meszes homoktalajokon vagy nagy humusztartalmú talajokon ill. száraz, szellőzetlen, túlmeszezett körülmények között alakulhat ki. A meggy érzékeny a mangánhiányra. Savanyú kémhatású talajokon könnyen felvehető, ami toxicitást is okozhat.

Réz. Hiányával elsősorban savanyú homoktalajokon kell számolni.

Cink. Hiányával elsősorban meszes homoktalajokon kell számolni. Túlzott P-trágyázás is indukálhat Zn-hiányt. A szervestrágyázás elősegíti felvételét. A meggyfák fokozottan érzékenyek a cinkhiányra.

A talajvizsgálatok adnak reális alapot a trágyázás mértékének, módjának, mélységének, idejének, gyakoriságának meghatározására, nemcsak a telepítés előtti, de a termőkori

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

"fenntartó" trágyázásnál is. A telepítést követően talajvizsgálatokat 3-5 évente célszerű végezni. A talajmintavétel helyes kivitelezése kulcsfontosságú a kapott eredmények értelmezése szempontjából.

A levélanalízis a talajból ténylegesen felvett tápelemek mennyiségét mutatja és utal az esetleges hiányokra vagy túltápláltságra is. A növényvizsgálat, a konkrét tápelem tartalmak meghatározásán túl, lehetőséget kínál a tápelem arányok megállapítására is. A tápelem arányok számításával a tápelem-ellátottság egyensúlyi viszonyaira jobban következtethetünk, mint az abszolút tápelem-mennyiségek használatával. A gyakorlatban a N/K, N/Ca, K/Mg és a K/Ca arányok bizonyultak a leghasznosabbaknak. A tápelem arányok optimális értékektől való eltérésének mértéke hasznos információt szolgáltat az ültetvényben uralkodó tápanyag-felvételi diszharmoniókról.

A *fenntartó trágyázás* során kerül pótlásra az ültetvényben egy év alatt megtermelt termés előállításához szükséges tápanyagok mennyisége. A fenntartó trágyázás lehet talaj- vagy lombtrágyázás illetve tápoldatozás. A talajtrágyázásnál figyelembe kell venni, a fák gyökérszónájának horizontális és vertikális elhelyezkedését.

Mivel közepkötött talajokon, termőkorban a gyökérszóna 75-90%-a a felső 60 cm-es talajrétegben helyezkedik el (homoktalajokon 0-80 cm) fontos, hogy a fenntartó trágyázáskor is ennek a talajrétegnek a tápanyagtartalmát növeljük elsősorban.

A tápanyagok felvételére alkalmas gyökérszóna általában a törzstől számítva a koronaszélesség, „csurgó” 1,5-2-szeresére terjed ki a sorköz irányába. A fenntartó trágyázás adagjainak meghatározásánál éppen ezért a talajvizsgálatot és a trágyaigényt is sávosan, a csurgó által meghatározott szélességben végzik, illetve számolják. Mivel a bemunkálás mélysége erősen korlátozott az ültetvényben (gyökérszóna), így az ültetvényben már csak sekély beművelést alkalmazhatunk.

Makroelem-trágyázás

N-trágyázás. A meggy nagy nitrogén igénye miatt érzékeny a N-ellátottságra. A meggy N-trágyázását úgy kell időzíteni, hogy a három kritikus felvételi időszakban (kihajtástól a kötődésig, az intenzív hajtás- és gyümölcsnövekedés valamint nyárvégétől lombhullásig) megfelelő mennyiségben és formában legyen jelen.

Ca- és Mg-trágyázás. A telepítés után, a termőhely talajadottságaitól és az alkalmazott trágyázási gyakorlattól függően, időközönként szükségessé válhat a meszezés. Ilyen

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

esetekben a kijuttatott mészsadag mennyiségét a 0-30 cm-es rétegre kell számítani és inkább gyakrabban, kis adagokkal kell végezni. Mg-pótlásra savanyú, homoktalajokon kerülhet sor, vagy nagy adagú K- ill. Ca-trágyázás esetén. Az adagok meghatározásánál figyelembe kell venni a talaj kötöttségét.

Homokon a nitrogén és a kálium, míg a kis leiszapolható részt tartalmazó homokon a foszfor is kiszórható a felszínre, bemunkálás nélkül. A 3-4%-nál lejtősebb területen azonban még ekkor is szükséges a kiszórást követő sekély bemunkálás. Nagyobb leiszapolható részt ($\geq 20\%$) tartalmazó vagy kötöttebb ($K_A > 33$) talaj esetén a P-t és a K-ot is, lehetőleg a 30-40 cm-es rétegbe kell beművelni. Ezekben az esetekben, azonban a törzshöz 80-100 cm-nél közelebb ne végezzünk altalaj-műtrágyázást. A K-trágyázást 2-3 évente elég elvégezni. A nagy adagú mésztrágyázást célszerű a telepítés előtt elvégezni. A fenntartó adagokat nem, vagy csak sekélyen munkáljuk be és akár 3-4 évi adag is összevonható a P- és Mg-trágyázáshoz hasonlóan.

Mikroelem-trágyázás

Mikroelem-hiány esetén bár a talajtrágyázás (kelátokkal) is megoldható, mégis a gyakorlatban inkább a lomb- vagy permetezőtrágyázás terjedt el.

A levelekre kijuttatott tápelemek felvétele több órát, néha napot is igénybe vesz, csak a folyékony állapotban lévő tápoldatból képes a növény tápanyagot felvenni, ezért a felvétel időtartama korlátozott és szakaszos. Ezért a lombtrágyázás eredményessége jelentősen függ a környezeti tényezőktől. A legtöbb lombtrágya-készítmény vízben oldódik és adalékként nedvesítő- ill. tapadó-képességet fokozó szert tartalmaz, melyek az esőállóságát, felvehetőségét fokozzák. A lombtrágyák általában növényvédő szerekkel együtt is kijuttathatók, de erről keverési próbával meg kell győződni. Az oldatokat frissen kell készíteni! A lombtrágyázás az intenzív hajtásnövekedés időszakában a leghatékonyabb.

Szervestrágyázás

Napjainkban a környezetkímélő illetve az ökológiai gazdálkodás előtérbe kerülésével ismét reneszánszát éli. Az EU is támogatja a „természet közeli” tápanyagpótlási módszerek terjedését. A szerves trágya azon túl, hogy tápanyagforrás, javítja a talaj fizikai, kémiai tulajdonságát, elősegíti a jó talajszerkezet kialakulását, élénkíti a talaj mikrobiológiai életét, vitaminokat, hormonokat, növényi növekedést serkentő anyagokat juttat a talajba, növeli annak szervesanyag-készletét, valamint tápanyag-szolgáltatása hosszú időtartamú (2-4 év).

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

A szerves trágyát a telepítés előkészületei során a mélyszántás előtt kell kiszórni, a későbbiekben általában szeptember – november hónapokban. Figyelembe kell venni, hogy az évente kiszórható „N” hatóanyag mennyisége nem lehet több 170 kg/ha értéknél.

A szerves trágyát célszerű a telepítés előtt mélyműveléssel bejuttatni, mert különben gyorsan bomlik. Adagját a talaj fizikai, kémiai tulajdonságaihoz, kötöttségéhez kell igazítani. Laza talajokon kisebb adagokban (15-25 t/ha) gyakrabban (2-3 év); kötött talajokon nagyobb adagokban (30-40 t/ha) ritkábban (4-5 év) célszerű adagolni.

Tápoldatos öntözés

A módszert már régóta használják, főképp fiatal gyümölcsfák egyedi tápanyag-utánpótlására. Napjainkban azonban már egész ültetvények kiegészítő tápanyag-utánpótlása is megoldható a módszerrel. A technológia alkalmazásakor a következő szempontok figyelembevételre ajánlott:

- ✓ a meggy tápanyag igénye, talajtípus, öntözési rendszer sajátosságai,
- ✓ vízminőség (kicsapódások, dugulások elkerülése végett),
- ✓ öntözési gyakoriság,
- ✓ egyéb trágyázási módok kijuttatási időpontjai és mennyiségei
- ✓ kálium-klorid használatának mellőzése, a fitotoxikus hatás elkerülése érdekében
- ✓ gyökérzet kiterjedtsége.

Az egyenetlen csapadékeloszlás szükségessé teszi főleg a kritikus időszakokban az öntözést. A meggy leginkább vízigényes fejlődési szakaszai a hajtásnövekedés és a gyümölcsfejlődés ideje, ami hazánkban májusra június első felére tehető. A gyümölcsfejlődés alatti túlzott csapadék viszont gyümölcsrepedéshez vezethet. Több éves tapasztalataink szerint az említett földrajzi területen április 1. és július 31. közötti időszakban kb. 110 mm öntözővíz kijuttatása szükséges. A számításnál figyelembe vettük a sokéves átlag alapján lehulló csapadékmennyiséget, a meggy vízszükségletét a jelzett hónapokban.

Hónap	Várható csapadék mm	Szükséges öntözővíz mm	Összesen mm
Április	40	20	60
Május	54	25	79
Június	76	20	96
Július	66	45	111
Összesen	236	110	346

Vízgazdálkodás

A meggy öntözése a közelmúltban nem volt szükségszerű; az alanyválasztás, telepítés helyének (ökológiai tényezők) megválasztása nem indokolta a meggy öntözését. A meggy a fejlődés során a szárazság túléléséhez alkalmazkodott, jól fejlett, nagy szívóerővel rendelkező gyökérrendszerrel bír. Ebben nemcsak a gyökérzetnek, hanem a belső vízforgalomnak is szerepe van.

A meggyültetvények éves vízigénye legkevesebb 600 mm, de a csapadék egyenetlen eloszlása okozza a problémákat. A 750-800 mm/év alatti területen öntözési berendezés használata a telepítéseknél feltétlenül indokolt.

A meggy vízigénye

A tavaszi, nyár eleji szárazság a későn érő meggy fajták gyümölcsméretét csökkenti, aprósítja, ami ellen öntözéssel védekezhetünk. A gyümölcsfejlődés alatt viszont a túlzott mennyiségű csapadék gyümölcsrepedést okoz, rontja a minőséget.

További indok az öntözés bevezetésére, hogy a meggyiszüret utáni időszak jó vízellátása – javítva a levelek asszimilátum-termelését – kedvező a virágrügyképződésre, illetve a következő évi termésképzésre.

Júliusi-augusztusi száraz aszályos időszakban vízpótló öntözést kell alkalmazni. A kijuttatott vízadag 15-30 liter/fa kéthetente, vagy 30-50 mm/500 mm kiegészítése 800 mm-re, ez 6-7 alkalmat jelent.

A meggy növényvédelmi technológiája biotermesztésben

A meggy elsősorban feldolgozóipari nyersanyag, a friss fogyasztási hányad nem jelentős. Az „Újfehértói meggy” elnevezéshez kapcsolódó fajták a legtöbb feldolgozási célra alkalmasak. Az egyes gyümölcsök koronán belüli érettség tekintetében különböznek, ami a különböző időben történt megtermékenyülésüknek és a fénynek való eltérő kitettségüknek köszönhető. A korona külső részén már minden egyes gyümölcs szárazon válik a kocsánytól, a koronán belül nem minden gyümölcs (kb. 10 %-uk nem). Feldolgozásra, friss fogyasztásra ez az időpont a legmegfelelőbb.

Pálinka előállításnál fontos a gyümölcs cukorfoka, ami a koronában lévő minden gyümölcsre igaz. Tehát megvárjuk, míg a korona belsejében lévő összes gyümölcs szárazon válik a gyümölcskocsánytól, akkor rázzuk le.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

A fák nyugalmi állapotában, rügypattanást megelőzően

A nyugalmi időszakban elsődleges feladatunk a fák ápolása és tisztogatása. A fa lombkoronájában található monília és glöospóriumos gyümölcsmúmiákat távolítsuk el és semmisítsük meg. Vágjuk le az elhalt monília vesszőket és ágrészeket is. Könnyen megismerjük azokat, mert ilyenkor még láthatók az elhalt virágok és levelek. Vágjuk le a pajzstetves ágakat is és tisztítsuk meg a kérget a pajzstetvektől, a levéltetvek, a takács- és levélatkák tojásaitól, valamint a molylepkék áttelelő formáitól (pl. lombosfa-fehérmoly bábjai). Szenteljünk külön figyelmet a kéregmoly által elpusztított kéregrészek kitisztításának és kezelésének. A levágott növényi részeket és a kaparékokat gyűjtsük össze és semmisítsük meg. A faápolás és- tisztítás után kezeljük a sebzési felületeket az ökológiai gyümölcstermesztésben is engedélyezett faseb kezelő anyagokkal.

A rügypattanás előtt végzett lemosó permetezéssel tovább gyéríthetjük az áttelelő károsítókat. Réztartalmú hatóanyagokkal – rézszulfát (pl. BORDÓILÉ+KÉN,) és rézhidroxid-, vagy kalcium-poliszulfiddal védekezzünk a vesszőkben áttelelő monília és levéllikasztó betegségek ellen.

Ha a pajzstetvek, atkák és levéltetvek inváziójára is számítanunk kell, akkor a rezet egészítsük ki poliszulfid-kénnel kalcium-poliszulfiddal és különböző olajtartalmú készítményekkel, ill. ezek kombinációjával Ezekkel jól gyéríthetők a pajzstetvek áttelelő formái, a fekete cseresznye és meggy-levéltetű, a takács- és levélatkák áttelelő tojásai is.

Rügypattanás és egérfüles állapot

Ebben az időszakban a monília és a levéllikasztó betegségek ellen szükséges védekeznünk. A védekezésre most is a réztartalmú vagy kalcium-poliszulfid hatóanyagok közül válasszunk.

A korai sodrómoly- és az araszolóhernyó-károk gyéríthetők az azadirachtin és a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel. Ebben a korai időszakban a *Bacillus thuringiensis* hatóanyag még szerény hatékonyságú. Ezért a kora tavaszi sodrómolykárt az előző év őszén végzett *Bacillus thuringiensis* permetezéssel kell minimálisra csökkenteni úgy, hogy az áttelelő egyedek számát gyérítjük. Legkésőbb az egérfüles állapot végéig és a fehérbimbós állapot kezdetéig helyezzük ki a lombosfa-fehérmoly és sodrómolyok feromon csapdáit.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Ha szükséges, esetleg védekezhetünk még a takácsatkák, a kaliforniai pajzstetű és a fekete cseresznye- és meggylevéltetű áttelelő tojásai ellen különféle olajokkal, vagy mészkénlével, ill. ezek gyári kombinációjával esetleg magunk készítette tankkeverékkel, a keverési szabályok figyelembe vételével.

Fehérbimbós állapottól szíromhullásig

Ebben az időszakban kell fokozottan felkészülni a monília elleni védekezésre. Sajnos az ökológiai növényvédelemben még nincs hatékony eszköz a virágzaskori monília ellen. A betegség ellen az elemi kén hatóanyag engedélyezett 0,2-0,4 %-os töménységben. Ha párás, nedves az idő a virágzást megelőzően és virágzaskor, akkor négyszeri védekezés ajánlott: az első a virágok 10 %-os a második a virágok 50 %-os kinyílásakor, harmadik a teljes virágzásban és a negyedik a szíromhullás után.

A sodrómolyok és az araszolóhernyók ellen most már kielégítő hatékonysággal védekezhetünk a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel. Használhatjuk még az azadirachtin tartalmú készítményeket is. Külföldi szakirodalom szerint a virágzaskor kibocsátott *Trichogramma* fűrkészfajok hasznos segítséget nyújtanak a sodrómolyok elleni védekezésben.

Ebben az időszakban jelennek meg az első levéltetű kolóniák, amelyek ellen használjunk különféle olajokat ,természetes piretrin tartalmú készítményeket, azadiractint, etilalkoholos kivonatokat, kvasszia kivonatot, valamint alifás zsírsavakat . A külföldi szakirodalom javasolja, hogy telepítsünk levéltetű predátorokat (katicabogarak és fátyolkák) és a levéltetű fűrkészlegyet (*Aphidoletes aphidomyza*) ültetvényeinkbe. Ajánlott még a ragadozó gubacsszúnyogok bábjainak és a közönséges fűlbemászók imágóinak betelepítése is fészkelőhellyel. Külön fel kell hívnunk a figyelmet, hogy a virágzaskor alkalmazott olajoknál fokozott a fitotoxicitás veszélye! A cseresznye termésének sárgulása idején ne felejtsük el a cseresznyelég elleni védekezés elősegítéséhez kihelyezni a sárgalapokat (4-10 sárgalap/ha).

Gyümölcskötődéstől betakarításig

A monília ellen védekeznünk kell egészen a betakarításig. Közvetlenül a szíromhullást illetve a termés-kötődést követően az elemi kén, termés-kötődés után pedig réztartalmú készítmények is használhatók (lásd előbb), azonban a gyümölcsök növekedésével csökken a vegyszerekkel szembeni érzékenység és használható a nyári hígítású mészkénlé és a réz is. A permetezéseket időjárástól függően hetente kell ismételni május végéig. Ezt követően a

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

permetezések száma jelentősen csökkenthető és főleg az esőzések utánra időzítsük azokat. Az érőfélben lévő gyümölcsön jelentkező monília ellen gyors betakarítással és gondos válogatással védekezzünk. A monília ellen alkalmazott permetezések a levéllikasztó, blumeriellás és glöospóriumos betegségek ellen is védelmet nyújtanak.

Sziromhullástól a cseresznyelegyet kihelyezett sárga fogólapokkal tudjunk gyéríteni (4-10 sárgalap/ha). A gyümölcsérésig többször cseréljük a sárgalapokat. A lehulló gyümölcsöket folyamatosan szedjük össze és semmisítjük meg. Ezen kívül az imágók megjelenésétől az azadirachtin tartalmú készítményeken kívül nincs más lehetőségünk.

A sodrómolyok és a lombosfa-fehérmoly ellen továbbra is az azadirachtin és a *Bacillus thuringiensis* hatóanyagú készítményekkel tudunk védekezni. A levéltetvek inváziója tovább fokozódik. A virágzásnál leírt készítmények és eljárások itt is ajánlhatók. Atka- és pajzstetű- kártétel esetén használjuk a különféle olajokat nyári hígításban, az alifás zsírsavakat. Javasolható a ragadozó atkák betelepítése is.

Május közepétől találkozhatunk az amerikai fehér szövőlepke hernyófészkeivel, ezeket időben távolítsuk és égessük el. Ha nagy számban jelentkezik a kártevő, akkor hatékonyan tudunk védekezni a *Bacillus thuringiensis* és azadirachtin készítményekkel.

Fontos lenne a természetes ragadozó atka populáció védelme és a ragadozó katicák és tetűrontó fürkészek széleskörű elterjesztése az ültetvényekben.

Komoly problémát idézhetnek elő a különböző cserebogárfajok pajorjai. Külföldön sikerrel alkalmazzák a *Bacillus popilliae* baktériumfajból, a *Beauveria brongniartii* gombafajból és a különböző fonálféreg fajokból a *Heterorhabditis bacteriophora*) és a *Steinernema carpocapsae* készült bio preparátumokat. Ezek a preparátumok csak abban az esetben hatékonyak, ha megfelelő nedvességi állapotot tudunk a talajban fenntartani, addig amíg a baktérium, a gomba vagy a fonálféreg megfelelő számban elszaporodik.

A specifikumokon túlmenően a teljes vegetáció során fordítsunk figyelmet a szegélynövények telepítésére, madárodúk, ülőfák kihelyezésére, hasznos rovarok, pókok, kételtűek, rovarevők védelmének biztosítására. Törekedjünk a biológiai sokszínűség mind szélesebb körű fenntartására. A kórokozók inokulumának és a kártevők egyedszámának csökkentésében nagy jelentősége van a gyümölcsnövekedés időszakában alkalmazott nyári metszésnek és gyümölcsritkításnak. Ezeket a műveleteket úgy végezzük, hogy a beteg

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

károsított hajtásokat és gyümölcsöket mindig távolítsuk el, és soha ne hagyjuk azokat a fa alatt, hanem gyűjtsük össze és maradéktalanul semmisítsük meg.

Betakarítás utáni növényvédelem

A betakarítást követően is szenteljünk komoly figyelmet a fáinkra. Gondoljunk arra, hogy még csak a június közepe, ill. július közepe közötti időszakban vagyunk és lombhullásig még 2,5-3,5 hónap is eltelik. A betakarítás utáni időszakban hatalmasodik el a blumeriellás levélfoltosság és a levéllikasztó betegség, amelyek gyakran idő előtti lombhulláshoz vezethetnek. Ekkor szaporodik fel pl. a fekete cseresznye- és meggylevéltetű, a lombosfa-fehérmoly, a kaliforniai pajzstetű és az atkák, de újabb kártevők, mint a kéregmoly, a füstösszárnyú levéldarázs és csipkés körtepoloska károsításával is gyakran találkozhatunk.

Nyár végéig javasoljuk a blumeriella és levéllikasztó betegségek elleni védekezésre a réztartalmú készítményeket, esetleg kombinációban a kalcium-poliszulfid és az elemi kén tartalmú készítményekkel. Betakarítástól nyár végéig általában 2-3 permetezéssel megvédhető az állomány.

A fekete cseresznye- és meggylevéltetű, a lombosfa-fehérmoly, a kaliforniai pajzstetű és az atkák ellen az előbbieken részletezett lehetőségeket javasoljuk. A permetezések számát a kártétel mértékéhez igazítsuk. A füstösszárnyú levéldarázs és a csipkés körtepoloska ellen a piretrin tartalmú készítmények (lásd előbb), a káliszappan, az alkoholos kivonatok), a kvasszia, a növényi, állati és ásványi eredetű olajok valamint kén + olaj kombinációja használhatók. A kéregmoly elleni védekezés jellemzője, hogy a *Bacillus thuringiensis* készítmények hatékonyak lehetnek a fiatal hernyók ellen addig, amíg azok nem fűrták be magukat a kéregbe.

Október elejétől helyezzünk ki ragacsos papírokat fáink törzsére a téli araszolók gyérítésére. Lombhullást követően forgassuk a lehullott lombot a talajba, vagy gyűjtsük össze és komposztáljuk, vagy égessük el. Ezzel az eljárással a blumeriellás és levéllikasztó betegségek kórokozóinak fertőzési forrásait csökkenthetjük. A faápolást és tisztogatást is célszerűbb késő ősszel elvégezni, mint tavasszal.

5.2. Betakarítás

Az „Újfehértói meggy” friss fogyasztásra és feldolgozásra egyaránt alkalmas. A gyümölcsöt mindig olyan érettségi állapotban kell leszedni, ami a legjobban megfelel a felhasználás céljának. A gyümölcs kellő mértékben legyen fejlett, megfelelően érett, bírja ki

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

a szállítást, az árukezelést. Ez az előírás elsősorban a friss állapotban forgalomba kerülő gyümölcsre vonatkozik. Ha átmeneti tárolásra, befőtt készítésre, gyorsfagyasztásra, friss fogyasztásra szánjuk a meggyet, akkor 80-90 %-os érettségi állapotban kell leszüretelni. Ha pálinkafőzésre kerül, akkor meg kell várni a teljes érettséget. Az érettség foka megállapítható a gyümölcs színéből, a gyümölcskocsánytól való leválásból, a hús keménységéből. Főleg gyakorlati tapasztalatok alapján, ha a brix % értéke 14-18-as számot mutat, a meggy érettnek tekinthető.

A meggytermesztés önköltségét csökkenti a gépi rázás. Gépi rázás esetén fontos, hogy ne legyenek lecsüngő, alacsony ágak. A leszedett termés, amilyen gyorsan lehet, hűvös helyre kerüljön, legszerencsésebb, ha hűtőházba. A szüret folyamán ügyelni kell a munkavégzés tisztaságára a por és sármentességre.

A gyümölcs szállításánál figyelemmel kell lenni a gyümölcs minőségének megőrzésére, fokozottan kell figyelni a higiéniai követelményekre.

5.3. Áruvá készítés

A meggy esetében az áruvá készítés a szürettel egy menetben történik. A kézi szedéskor a dolgozók a meggyet vödörkbe szedik. Szedés közben már kirakják az esetlegesen bekerült idegen anyagokat, az esetleges hibás szemeket, a méreten aluli meggyet. A vödör ürítése M 10-es rekeszbe történik. Az ürítés során ismét ellenőrzik az árut, az idegen anyagokat és a hibás, méreten aluli szemeket eltávolítják. A rekeszre címke kerül, melynek tartalma a földrajzi területről való származás igazolásánál már részletezésre került.

Gépi rázás esetén, a lerázott meggy a rázógépen szintén rekeszbe kerül. A dolgozók ellenőrzik a tisztaságot. Az esetlegesen megmaradt ágrészeket, leveleket eltávolítják. Ha rekeszben szállítják, az áru eredete a címkén szerepel a friss fogyasztású meggyhez hasonlóan. Ha a szállítás tartályokban történik, akkor az áru eredetét a tartályon jelölik.

A kiszerezések súlya 250 g és 10 kg közötti, a termék fa, karton, műanyag vagy légáteresztőfólia-csomagolásban kerül forgalomba. A csomagolás a gyümölcs tulajdonságainak és épségének megőrzéséhez megfelelő körülmények biztosítása mellett történik.

Az „Újfehértói meggy” csomagolását, illetve kiszerezését a termék származási helyén kell végezni a gyümölcs friss voltának és épségének megőrzése, valamint a minőségromlás

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

elkerülése érdekében, mivel az ismétlődő kezelés és szállítás során a héj megsérülhet, amitől a szemek rothadásnak indulhatnak és az ilyen állapotú termék már nem lenne értékesíthető.

A termék hűtőcellákban történő hűtve tartósítása engedélyezett, 2 °C-nál nem alacsonyabb hőmérsékleten és legfeljebb 80 % relatív páratartalom mellett; az „Újfehértói meggy” frissességének megőrzése érdekében a gyümölcs hűtve tartósítása legfeljebb három hétig történhet.

6. A TERMÉK ÉS A FÖLDRAJZI KÖRNYEZET KAPCSOLATA

Az „Újfehértói meggy” és a földrajzi terület közötti kapcsolat a minőségen alapul, amelynek legfontosabb elemeit a következőkben mutatjuk be.

Természeti tényezők:

A földrajzi terület Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Nyírségi tájegység középső részén található. A meggy termesztése ezen, a Tiszántúl ártéri síkjából 20-50 m magas domborzati szigetként kiemelkedő területen történik.

A Nyírség középső részének évi csapadékösszege 570-590 mm, de helyenként 550 és 600 mm értékek is előfordulnak. A tenyészidőszak csapadékmennyisége 420 mm körül alakul, amelyből júniusban 65-78 mm hull le. Ez kedvező az „Újfehértói meggy” növekedéséhez. Az éves átlaghőmérséklet 9,3-9,9 °C. Az utolsó fagyos napok április második dekádjának végén jelentkeznek. A legmelegebb hónap a július (20,2-20,7 °C), de ez is 1-2 °C-kal kevesebb, mint az Alföld többi részén. A földrajzi területen a nyár melege is mérsékeltebb, mint az Alföld többi tájain, mivel itt az éjszakai lehülés még nyáron is jelentős. A kitavaszkodás a környező területekhez képest később következik be, így a meggy virágzása általában elkerüli a tavaszi fagyokat. A földrajzi területre az Újfehértói meggy vegetációs időszakában jellemző a nappalok és éjszakák közötti nagy hőingás. Az igazi meleg idő ezen a területen július közepe után következik be, de ekkorra a meggy már leszüretelésre kerül. Az évi napfénytartam 1950-2030 óra, ebből a nyári időszakra 760-800 óra jut.

A Nyírségben az évi csapadékmennyisége 550-600 mm. Ezen belül a meggy vegetációs időszakában csapadékosabb az időjárás, a késő tavaszi és kora nyári csapadékmaximum a jellemző.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

A megjelölt földrajzi területen az uralkodó talajtípus a homok talajképző kőzeten kialakult humuszos homoktalaj. Ezt a talajtípust az 1%-nál magasabb humusztartalom, valamint a 40 cm körüli termőréteg vastagság jellemzi. Vízartó és vízáteresztő képessége jó, emellett levegős és nehezen szárad ki, tápanyag szolgáltató képessége pedig elegendő a jó termés eléréséhez. A talaj nitrogénkészletének növelésével kimagasló termésmennyiség érhető el. A fenti talajtípus mellett kisebb-nagyobb foltokban rozsdabarna erdőtalaj is található, amelynek humusztartalma 1-1,5% között mozog. Vízgazdálkodása kedvező, mert a közepes vízáteresztő képességhez jó vízartó kapacitás párosul. A talaj levegőzöttsége és tápanyag-gazdálkodása kedvező. Az „Újfehértói meggy” termesztési igényének, illetve a megjelölt földrajzi terület adottságainak összehasonlítása során megállapítható, hogy az igény és az adottság szerencsésen egybeesik, így nem véletlen tehát, hogy a XVII. század második felében ezen a területen alakult ki a meggytermesztés és itt született az Újfehértói fűrtös meggyfajta is, valamint innen származik Szabolcs-Szatmár-Bereg megye meggytermésének nagy része.

Emberi tényezők:

Tájszelekció:

A 20. század első felében Újfehértón és környékén már elterjedtek azok a bőtermő helyi meggytípusok, amelyeket a lakosság „Fehértói csüngős Pándy”, vagy „Fehértói fűrtös Pándy” néven ismert. Az Újfehértói Kutató Állomáson az 1960-as években megindult tájszelekciós munka során Dr. Pethő Ferenc irányításával Újfehértón és környékén összegyűjtötték a kocsánytól szárazon váló, öntermékeny, jó gyümölcsminőségű és termőképességű egyedek klónjait. Közülük választották ki a legkedvezőbb tulajdonságokkal rendelkező P2 kísérleti jelzéssel vizsgált meggyklónt, melyet 1970-ben Újfehértói fűrtös néven államilag előzetesen elismert fajtává minősítettek. A tájszelekció áterjedt a térség környező településeire is. Az itt begyűjtött változatokat szintén Újfehértón állították kísérletbe és a legjobb fajták szintén állami elismerésben részesültek (Debreceni bőtermő, Kántorjánosi 3, Petri, Éva).

Speciális termesztési kultúra:

Az Újfehértói meggy fajtakörhöz tartozó fajták csüngő koronát nevelnek, felkopaszodásra hajlamosak, ezért évente rendszeres metszést igényelnek. A korona egyenletesen jó megvilágítása érdekében ezért a koronaalakítás, metszés során a kúpos illetve kúpszerű forma fenntartására törekednek.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

A koronaalakító hajtásválogatás során a központi tengelyből eredő oldalelágazásokon 1-2 cm-es csonk hagyásával eltávolítják a függőleges irányú, csonk nélkül pedig a lefelé irányuló, csüngő hajtásokat. A hajtásválogatást követően az oldalágak megmaradó hajtásai „halbordás” szerkezetet mutatnak. Ezt a metszémódot a termőkorú fák esetében is hasonlóképpen alkalmazzák. A kúpos forma a gépi szüretelésű, nyitott koronánál is alkalmazzák az oldalágak vonatkozásában.

Sajátos jellemzők

Az Újfehértói meggyet keserűmentesség, bordópiros vagy sötétpiros héjszín, festőlevűség ((kivéve Debreceni bőtermő), valamint kellemesen édes-savas (Újfehértói fürtös, Debreceni bőtermő és Petri fajták gyümölcsei) illetve kissé savas (Kántorjánosi³ és Éva fajták gyümölcsei) ízhatás jellemzi.

Ezeket a jellegzetes tulajdonságokat a földrajzi terület éghajlati- és talajviszonyai, továbbá az Újfehértóhoz köthető emberi tudás (fajtaszelekció és speciális termesztési kultúra) eredményezik.

Kapcsolat a földrajzi területtel

A földrajzi területre jellemző relatív magas napfénytartalom (napsütéses órák száma 950-1030 óra között) kedvez az Újfehértói meggy gyümölcsre jellemző bordópiros vagy sötétpiros szín kialakulásának.

A nappalok és éjszakák közötti nagy hőingadozás valamint a gyümölcs cukortartalma között lineáris regressziós kapcsolat áll fenn. Ezért a földrajzi területen a vegetációs időszakban jellemzően nagy nappali és éjszakai hőmérséklet különbség miatt magas az Újfehértói meggy cukortartalma (legalább 14 Brix-fok), ami kellemesen édes-savas vagy kissé savas ízhatást eredményez.

A földrajzi területen a vegetációs időszakra jellemző nagyobb csapadékmennyiségnek és a középkött humuszos homoktalaj jó víztartó képességének együttes hatására alacsony a gyümölcs savtartalma (összes sav 0, 6-1,5 % között), ami szintén hozzájárul az Újfehértói meggyre jellemző kellemesen édes-savas vagy kissé savas ízhatáshoz.

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Az „Újfehértói meggy” speciális termesztési kultúrája során alkalmazott kúpos koronaforma metszés biztosítja a jó megvilágítást a gyümölcserés során, amely szintén hozzájárul a gyümölcs bordópiros vagy sötétpiros színének és édes-savas vagy kissé savas zamatának kialakulásához.

Az Újfehértói Kutató Állomáson elsőként szelektált fajta az Újfehértói fürtös volt. gyümölcse Újfehértói néven vált ismertté hazánkban és külföldön egyaránt. A többi szelektált változat (Debreceni bőtermő, Petri, Kánorjánosi³ és Éva) is Újfehértó környékéhez kötődik, ezért ezek gyümölcsei is „Újfehértói meggy” gyűjtőnéven váltak ismertté.

Az „Újfehértói meggy” termék 2016-ban elnyerte a Hagyományok-Ízek-Régiók (HÍR) védjegy használati jogát. A HÍR védjegy (lajstromszáma: 172636) használatára olyan termékekkel lehet pályázni, amelyek előállítása egy adott tájegységhez köthető, előállítási módja hagyományos és előállításának legalább egy eleme helyi tudáson alapul, továbbá legalább 50 éves ismertséggel rendelkezik.

Az „Újfehértói meggy” népszerűsítésére 2008 óta minden évben fesztivált rendeznek Újfehértón. A fesztivál sütő- és főzőversenyein „Újfehértói meggy”-ből készítenek ételeket, meggyes süteményeket, réteseket.

7. ELLENŐRZŐ HATÓSÁGOK, SZERVEK

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Cím: 1024 Budapest, Keleti Károly u. 24.)

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály

Cím: 4400 Nyíregyháza, Keleti Márton u. 1.

Telefon: 42/451-200

Fax: 42/451-221

E-mail: elelmiszerlanc@szabolcs.gov.hu

Web:<http://www.kormanyhivatal.hu/hu/szabolcs-szatmar-bereg/szervezeti-egysegek/elelmiszerlanc-biztonsagi-es-foldhivatali-foosztaly>

8. EGYEDI CÍMKÉZÉSI ELŐÍRÁSOK

A jelölés a jogszabályban előírtakon kívül a következőket tartalmazza:

- a megnevezést: „Újfehértói meggy”

Az „Újfehértói meggy” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

- „oltalom alatt álló földrajzi jelzés” vagy (OFJ) megjelölést és a kapcsolódó uniós szimbólumot a bejegyzett elnevezéssel egy látómezőben.

9. ELLENŐRZÉSI RENDSZER

Ellenőrzési fázis	Minimumkövetelmények	Az ellenőrzés módja/módszere, gyakorisága
Termőhely	Termő körzeten belüli termés	Beszállítói lista éves felülvizsgálata
Termés	Termesztési feltételek betartása	Évente legalább 1 helyszíni ellenőrzés, amennyiben van gazdálkodási napló, annak ellenőrzése évente legalább 1 alkalommal
Növényvédelem	Növényvédelmi technológiai betartása	Permetezési naplók ellenőrzése beszállítás előtt. Termékminta vétele szűrőpróba szerint szermaradék vizsgálatra
Betakarítás	5.2 fejezet szerinti követelmény rendszer Nyomon-követhetőség biztosítása	Beszállítói lista éves felülvizsgálata. Áruátvételi dokumentáció éves ellenőrzése.
Áruvá-készítés	Nyomon-követhetőség biztosítása	Gyártási napló vezetésének éves ellenőrzése

10. MELLÉKLETEK

Térkép

11. IRODALOMJEGYZÉK

- Az ősmagyarok földművessége. A cseresznye (*Prunus avium* L.) és a meggy (*Prunus cerasul* L.). <http://www.kiszely.hu/istvan-dr/032.html>
- Surányi D.: Régi magyar ellenálló gyümölcsfajták. 5. meggyfajták. GAIA a földanyánk. <http://www.kincseslada.hu/gaia>
- Inántszy F. –Balázs K.(2004): Integrált Növénytermesztés, meggy, cseresznye. Agroinform Kiadó. Budapest
- Hársfalvi P. (1961): Szabolcs - Megyei gyümölcsfa adatok 1781-ből 2.
- Kormány Gy. (1976): Szabolcs-Szatmár megye éghajlati viszonyai, Szabolcs -Szatmár Szemle, 1. sz. 62-77 p.
- Nyékes I. (1954): Történelmi gyümölcsstermő tájaink
- Buckó J. (2006): Néprajzkutató munka alapján
- Pethő F. (2006): Szóbeli közlés
- Szabó T. (2006): Szóbeli közlés
- Pethő F. (2013): Tanulmány a nyírségi meggyfajtákról

Az „Újfehértói megye” oltalom alatt álló földrajzi jelzés termékleírása

Az „Újfehértói megye” OFJ földrajzi területe

